

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

משוררו למדנו. היינו קרן דשן ורגל פטורין ברה"ר ובאכנו וסכיננו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בצעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח וכוונתו להזיק ומפרש רש"י דלאי מצור ושור ממה הלך ולקמן גבי הלך השור דקאמר רבני לאתויי אכנו וסכיננו לא גרס אי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דכמה הלך אחי' כדפרשי' אצל קשה כיון דמצור נמי יליף לפטרו דזה כלים כצור ולקמן בהמניח (דף כח.) מתייב דזה רב כלים גבי נשבר כדו:

וממונך. לאו דוקא גבי צור ללאו ממנוא הוא וכן גבי אש דפשיטא דאם הדליק גדישו של מצור צאש של אחר דתייב: **תולדה ישן.** הוה מנא למפקח דלקמן מוקי מתניתי' בישן שדרכו להזיק וקרי ליה אש אלא דכלאו הכי פריך שפיר: **והתנן אדם מועד לעולם.** לא פריך דישן נמי הוה אש כדדרש עלה בגמרא צ"ל כי"ל (לקמן דף כו.) מפלגת תחת פלג דהא לא מיימי הכא קרא אלא מיימי דהוי כיוצא בו: **ביהו וניעו.** פיש הקונטרס מי האף וקשה לר"ת דצ"פ דס הגדה (גדה דף נה: וש) קמתי כמו וניעו ומי האף ונראה דכיתו הוה היוצא מן הגרון צכח וניעו הוה היוצא מן הפה על ידי נענוע ש:

לפוטרו ברה"ר. וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם נזק שלם ואמי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אש כן אחי הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי קרי לה תולדה דרגא.** א"ש דדמי לרגל כיון שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם צנתי עמיה: **בדמיתרגם רב יוסף.** נקט רב יוסף לפי שהיה בקי בתרגום שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפירש בעלמא לפי שהיה סגוי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לומר על פה ולכן היה אומר תרגום דמשום עמ לעשות אמר התם דשרי ואין לך עמ לעשות גדול מזה"ש:

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו. ופשיעה פשע שהיה לו לשמור שורו שצקל היה יכול לשמורו שאין דחוקה להזיק כיון שאין הנאה להזיקה אצל שן שיש הנאה להזיקה הוה כעין אונס שלא היה יכול לשמרה כל כך כיון שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יצרה תקפה וצקל יכול לשמרה כראי הקרן דכוונתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשמרה כל כך יפה: מדי

רבינו הגנאל

והדין נמי ואמרי' כי קאמי רב פפא אתולדה דמבעה כו. ולא אמרנו וניעו פ"י ורוב בליחה עבה או רכה, כדאמי' בענין תלמודי שרק בפני רבו ואמי' כח ורק קאמרו. אי בתר דניה זה הרוק, ודאי הוורק רוק מפי מפקדי אותו, בין לרב ובין לשמואל היינו בור. כי קאמי רב פפא אתולדה דאש והן אכנו סכיננו ומשאו שהניחו בראש הגג ונפלו ברוח מצויה והזיקו. וקאשי' הני כי אי שדמו מה אש כח אחר מערב בה, והיא הרוח שמעבירה ומצויה. ולולי הרוח לא היה האש הולכת ומתוק, הני נמי כח אחר מערב בהן והוא הרוח כו. וראויאמנא כי קאמי רב פפא בתולדה דרגל, בחצי נזק צרורות הדיל' גמירי לו כדנתן היתה מבעת שיהי צרורות מנכות מחתת רגליה ושיכרה את הכלים משלם חצי נזק. ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העלייה. ולרובא דמבעיה ליה, אמאי קרי ליה תולדה דרגל, לפוטרה ברשות הרבים. פ"ס' ההמבעה, רב אמר המבעה זה אדם שני' אם תבעין בעיו. וקיימי' לך כרב דסנינן דשמעתין כותיה. ולא עוד אלא אמרתי קיימי כותיה ואליבא דידיה שקלי וטרן. ושמואל אמ' לך מי כתי' בועה. שמואל אמ' זה השן, איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו בדמיתרגם רב יוסף איכרין איובלש עשו אתגליין מטמורהו. ורב אמ' לך מי כתי' נבעה. מכדי קראי לא יזיק לא כרב ולא כשמואל, רב מאי טעמ' לא אמ' כשמואל. אמ' תנא ליה במתני' וכלל קרנו ושנו רגלו. ושמואל אמ' לך תנא שור והוא הקרן, תנא מבעה והוא השן.

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר. התם בהמניח את הכד (לקמן דף כח:) כל תקלה צור הוא ואע"ג דלא הפקיר היינו צור: ולרב דאמר. כל תקלה שלא הפקירה משור למדנו מה שור שהוא ממונו ואם הזיק חייב אף כל ממונו אם הזיק חייב: היינו שור. ולא תולדה צור נינהו ובשור אמרן לעיל תולדה שור כי שור. ואפי' לשמואל נמי דאמר תולדה צור נינהו מאי חזית לאוקומי מילתא דרב פפא אתולדה צור מאי שנא צור דחייב שכן מחילת עשייתו וכו': הני נמי סהלא עשייתן. מחילת מה שנעשו צור דהיינו כשהוחמו לשם היו עומדים לנוק: ובי קאמר רב פפא. תולדה לאו כלב דידה אתולדה דמצעה: פלוגתא דשמואל ורב דמצעה לקמן בשמעתין: אדם יעורר היינו אש: אדם מועד. ער וישן בשליה פ"ב: אלא. תולדה דלדס היינו כיחו וניעו. כיחו רוק הפה יעור ליחת החוטם" (רוק היוצא מתוך גופיה אגב כח): אי צהדי דאולי מוקי. שפלא על השיראים וטנפיה או לתוך המשקין ונמאסו: כמו הוא. והיינו אדם גופו וחייב: אי צכר דניית. אחר נוח הרוק לארץ הזיקו שהחלק אדם צהס: בין לרב בין לשמואל היינו צור. דהא דלמי תקלה דאפקרה היא: צרות מלויה. דאי צרות שאינה מלויה הוה אונס ולא מחייב אצל צרות מלויה הוה תולדה דאש שהרי אש נמי הרוח מוליכה: דנה אחר מעורב צה. והוה ליה לאסוקי אדעמיה: צחאי נזק לריוט. שהיתה מהלכת והמזיחה לרורות צרגליה ושיצרו את הכלים דקי"ל דהלכתא גמירי לה למשה מסיני דממונא הוא ולא קנס ואע"ג דפלגא נזק של נגיחה הוה קנס כדאמרינן לקמן [טו.]. האי פלגא נזקא ממונא הוא והלך לאו תולדה דקרן הוא אלא דרגל דמכח רגל הוא דאמו וכרגל לא הוה דרגל משלם נזק שלם והיינו דרב פפא: ואמאי קרי לה סולדה דרגל. הואיל ואינה משלמת כמותה: לשלם מן העלייה. שאם הזיקה יותר ממה שהיא שוה משלם הזיק מצינו כי רגל דכתיב צה צרגלי' מיטב שדהו וגו' ולא הוה כי קרן דאין המזיק משלם אלא מגופו דכתיב (שמות כח) ומכרו את השור הכי וחמו את כספו ואם הזיק יותר על כדי דמיו מפסיד הניזק: ולרצא אמאי קרי לה סולדה דרגל לפוטרו ברה"ר. כי רגל דרגל אינה חייבת אש"כ כנסת לרשות הניזק והזיקה דכתיב צה' וסילח את צעירה וציער צדה אחר והיינו צרות הניזק: אמר שומר. אמר הקצ"ה: אשא צקר. גאולה לצדיקים: וגם ליה. חשך לרשעים אם תשובו

גלוין הש"ס

תוס' ד"ה ומונך כו' דפשיטא דאם הדליק ע"י לקמן ככ ע"א מוס' ד"ה אש ממש ממונו: ד"ה ברפתרי' רב יוסף וכו'. ואין לך עת לעשות גדול מזה. ע"י שנת דף קטו ע"א מר"ה לא נתנו והמשי"א שם:

מוסף רש"י

וניעו. שפסד ממון הריאה ויצא דרך הגרון (איכה ג חח.) בחצי נזק צרורות. בהמה שהיתה מהלכת והיו לריוט ממונן ממתת רגליה ושיכרה את הכלים, משלמת חצי מן אש"כ שאין זה שטרי, דהא אורחא צהבי והוה תולדה דרגל ולא תולדה דקרן תמה והי"ל לשלמי מן ש"ס. הלכה למשה מסיני הוה לחצי נזק, והוה חצי מן ממונא הוא, דהא לא רגל רגל ופוטרה ברה"ר כי רגל, ומזיק רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהרי מועדת מחילתה וגיני לרורות הוא ולא קילי' רחמנא (כתובות מא.).

בתשובה ותבקשו מחילה צעיו. אלמא צאדם כתיב צעיו: איגליין. תרגומו של נבעו. אלמא נבעו לשון גילוי הלך אמר מצעה זה השן דמצעה לשון מנולה הוא דהיינו שן שפעמים מנולה ופעמים מכוסה: נבעה. דמשמע הוא עלמנו נבעה נגלה מצעה קמתי שהוא מצעה דצר אחר: בועה. לשון צעיו: סנה שור לקרנו ומצעה לשינו. ולקמן [ד.] פריך רגל מאי שייכה: לא ראי הקרן שאין הנאה שן. צעל כרחיק הכי מפרש לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן כו' כלומר דאי כתב רחמנא קרן דחייב לא אחיא שן מיינה דקרן אין הנאה להזיקו שן יש הנאה להזיקו: ולא

- א) לקמן ו. כח.: ט) לקמן כו. וסנהדרין ע"ג.
- ב) ובה"ל ד) ולקמן ח: ז).
- ג) לקמן יח. ו) ולקמן יג:.
- ד) ס"א אין זה, ט) שמות כב, ט) ויכ"כ העמוד ערך כח, ו) גיטין ס"א, ט) ויע' מוס' שבת קטו. ד"ה ויעידו ובמוס' מגילה כח: ד"ה צמנילא.

תורה אור השלם

1. אמר שמר אהא כפר וגם י'קה אם תבעין בעיני שבו אהיז.
2. איך נחפשו עשו נבעו מצפוני: עובדיה א ו

גלוין הש"ס

תוס' ד"ה ומונך כו' דפשיטא דאם הדליק ע"י לקמן ככ ע"א מוס' ד"ה אש ממש ממונו: ד"ה ברפתרי' רב יוסף וכו'. ואין לך עת לעשות גדול מזה. ע"י שנת דף קטו ע"א מר"ה לא נתנו והמשי"א שם:

מוסף רש"י

וניעו. שפסד ממון הריאה ויצא דרך הגרון (איכה ג חח.) בחצי נזק צרורות. בהמה שהיתה מהלכת והיו לריוט ממונן ממתת רגליה ושיכרה את הכלים, משלמת חצי מן אש"כ שאין זה שטרי, דהא אורחא צהבי והוה תולדה דרגל ולא תולדה דקרן תמה והי"ל לשלמי מן ש"ס. הלכה למשה מסיני הוה לחצי נזק, והוה חצי מן ממונא הוא, דהא לא רגל רגל ופוטרה ברה"ר כי רגל, ומזיק רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהרי מועדת מחילתה וגיני לרורות הוא ולא קילי' רחמנא (כתובות מא.).